

www.gjykataelarte.gov.al

REVISTA DIGITALE

DIALOG JURIDIK

REFLEKTIME GJYQËSORE

2026

PROPORCIONALITETI SI STANDARD KUSHTETUES DHE KONVENCIONAL NË ARSYETIMIN GJYQËSOR

*Av. Viktor Mërkuri**

Përmbledhje ekzekutive

Parimi i proporcionalitetit përbën pikën e takimit ndërmjet kushtetutshmërisë, konvencionalitetit dhe arsyetimit profesional në gjykim. Ai funksionon si mekanizëm kontrolli për të vlerësuar nëse një ndërhyrje shtetërore – ligj, akt administrativ apo masë tjetër – është e justifikuar, e domosdoshme dhe e matur përballë të drejtave themelore.[1]

Në rendin juridik shqiptar, proporcionaliteti buron nga Kushtetuta, e cila lejon kufizime vetëm me ligj, për interes publik ose për mbrojtjen e të drejtave të tjerëve, pa cenuar thelbin e së drejtës dhe pa tejkaluar standardet e Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut.[1] Në nivel ligjor, ai është kodifikuar shprehimisht në ligjin nr. 44/2015 “Kodi i Procedurave Administrative”, i cili kërkon që masa të jetë e nevojshme, e përshtatshme, të përdorë mjetet më pak kufizuese dhe të qëndrojë në përpjesëtim të drejtë me qëllimin e ndjekur.[5] Një logjikë balancuese paraqitet edhe në ligjin nr. 49/2012 për masat e sigurimit të padisë.[6]

Në praktikën gjyqësore shqiptare, proporcionaliteti rrit cilësinë e arsyetimit kur zbatohet si test i strukturuar: përcaktimi i qëllimit legjitim, analiza e përshtatshmërisë, verifikimi i alternativave më pak kufizuese dhe balancimi ndërmjet interesit publik dhe të drejtave individuale.[1][5] Kjo metodë e bën vendimmarrjen më transparente dhe më rezistente ndaj kontrollit kushtetues.

Në plan evropian, proporcionaliteti përfaqëson një gjuhë të përbashkët juridike: në jurisprudencën e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut përmes standardit të “nevojshmërisë në një shoqëri demokratike”[15]; në Gjermani përmes testit klasik me disa nivele[20][21]; dhe në Francë si kontroll rigoroz i masave administrative dhe kushtetuese.[22][24]

Pyetjet kërkimore dhe teza

Ky studim ngrihet mbi tri pyetje kryesore.

Së pari, a është proporcionaliteti një konkluzion formal apo një metodë arsyetimi që duhet të jetë e dukshme dhe e argumentuar në vendim?

Së dyti, si zbatohet ai nga gjykatat shqiptare, veçanërisht në gjykimin administrativ, masat e sigurimit të padisë, sanksionet disiplinore dhe masat procedurale që prekin të drejta, si sekuestrimet e të dhënave?

Së treti, cili standard operacional do të siguronte përputhshmëri me Kushtetutën, koherencë me praktikën e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe krahasueshmëri me sistemet kontinentale si Gjermania[2] dhe Franca[3], duke mbetur praktik për gjyqtarin?

KORNIZA KUSHTETUESE DHE LIGJORE NË SHQIPËRI

Kushtetuta si standard i përgjithshëm i proporcionalitetit

Neni 17 i Kushtetutës vendos tri kufizime themelore për ndërhyrjet në të drejta:

- (i) *bazë ligjore dhe qëllim të ligjshëm (interes publik ose mbrojtja e të drejtave të tjerëve);*
- (ii) *(ii) kërkesën e përpjesëtimit, pra proporcionalitetin e masës; dhe*
- (iii) *(iii) ndalimin e cenimit të thelbit të së drejtës, si dhe respektimin e kufijve të lejuar nga Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut.[1]*

Metodologjikisht, kjo e detyron gjyqtarin të mos mjaftohet me lejimin formal nga ligji, por të vlerësojë nëse ndërhyrja është e justifikuar dhe e balancuar. Proporcionaliteti lidhet edhe me procesin e rregullt ligjor dhe të drejtën e ankimit, pasi Kushtetuta garanton mbrojtje procedurale dhe kontroll në instancë më të lartë,[2] duke i dhënë atij edhe dimension procedural: arsyetim të qartë, të argumentuar dhe të verifikueshëm. Për më tepër, përmes dispozitave mbi hierarkinë normative, marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara janë pjesë e rendit të brendshëm juridik, zbatohen drejtpërdrejt kur janë vetëzbatueshme dhe kanë epërsi ndaj ligjit në rast mospërputhjeje.[3][4] Kjo i imponon gjyqtarit një detyrim harmonizimi me standardin e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut si pjesë integrale e sistemit juridik.[4]

Kodifikimi ligjor i proporcionalitetit në procedurën administrative

Ligji nr. 44/2015 “Kodi i Procedurave Administrative i Republikës së Shqipërisë” e kthen proporcionalitetin në standard të drejtpërdrejtë të ligjshmërisë së veprimit administrativ. Çdo masë që kufizon një të drejtë ose cenon interesa legjitimë është proporcionale vetëm nëse plotëson tri kriterë në përputhje me metodën evropiane:

- (a) *domosdoshmërinë dhe përdorimin e mjeteve më pak cenues;*
- (b) *përshtatshmërinë për arritjen e qëllimit; dhe*
- (c) *përpjesëtimin e drejtë me nevojën që e ka diktuar masën.[5]*

Për gjyqtarin administrativ, kjo dispozitë ofron një strukturë të qartë analize. Në logjikën e testit me katër hapa, neni 12 presupozon një qëllim të ligjshëm, kërkon përshtatshmëri, imponon verifikimin e domosdoshmërisë (mjetet më pak kufizuese) dhe përfundon me balancimin e drejtë ndërmjet masës dhe nevojës që e justifikon.[5]

Kështu, proporcionaliteti në fushën administrative nuk mbetet standard abstrakt kushtetues, por bëhet normë ligjore e detyrueshme dhe e zbatueshme drejtpërdrejt në arsyetimin gjyqësor.

Proporcionaliteti në gjykimin administrativ dhe masat urgjente

Ligji nr. 49/2012 “Për gjykatat administrative dhe gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative”, edhe pse jo gjithmonë në mënyrë eksplicite, materializon proporcionalitetin përmes balancimit. Sigurimi i padisë lejohet kur ekziston rrezik real i dëmit të rëndë ose të pariparueshëm, por vetëm nëse nuk cenohet rëndë interesi publik dhe me detyrimin për arsyetim të vendimit.[6] Kjo përfaqëson proporcionalitet në praktikë: masa duhet të jetë e mjaftueshme për mbrojtje, pa parapërfunduar çështjen dhe pa dëmtuar interesin publik. Po ashtu, filtri i rekursit – i lidhur me

rëndësinë themelore për njehsimin, sigurinë dhe zhvillimin e praktikës gjyqësore, konfliktin me praktikën e mëparshme ose shkeljet e rënda procedurale – pasqyron një proporcionalitet “institucional”, duke balancuar aksesin në gjykatë me nevojën për koherencë jurisprudenciale.[7] Në procedurën penale, edhe kur proporcionaliteti nuk formulohet shprehimisht si në KPA, kufizimet e lirisë dhe ndërhyrjet procedurale kërkojnë bazë ligjore dhe arsyetim, duke e bërë proporcionalitetin një standard të nënkuptuar për masat e sigurisë dhe ndërhyrjet në të drejta.[8] Kjo është veçanërisht e rëndësishme në ndërhyrje intensive ndaj lirisë personale, privatësisë dhe të dhënave, ku standardi konvencional i “nevojshmërisë” dhe i masës “proporcionale” bëhet më kërkuar.[15]

Gjykata Kushtetuese si “metër” i proporcionalitetit dhe si burim metodologjie

Gjykata Kushtetuese e përdor proporcionalitetin si filtër për kufizimet e të drejtave sipas nenit 17 të Kushtetutës. Një shembull domethënës është kontrolli i një dispozite që parashikonte gjobë për ndërtime pa leje për nevoja strehimi pas tërmetit 2019: Gjykata e konsideron qëllimin legjitim (*kontrolli i territorit, frenimi i ndërtimeve pa leje*), por vlerëson se mënyra e llogaritjes së masës së gjobës në këtë nënrast nuk respekton kriterin e proporcionalitetit.[13] Ky është tipikisht një rast “domosdoshmëri + balancim”: edhe kur ka bazë ligjore dhe interes publik, dizajni i masës mund të jetë tepër i rëndë në rrethana specifike dhe të prishë ekuilibrin.

Një tjetër shembull, i rëndësishëm për kohën dixhitale, është vendimi nr. 44, datë 29.07.2025 (V-44/25), ku Gjykata Kushtetuese trajton sekuestrimin e telefonit celular dhe kufijtë e të dhënave/korrespondencës në raport me objektin e hetimit penal. Dispozitivi urdhëron: asgjësimin e kopjeve të korrespondencës dhe të dhënave personale që nuk lidhen me objektin e hetimit penal, dhe vijimin e mbajtjes në sekuestro të pjesës që lidhet me objektin e hetimit, duke ia nënshtuar kontrollit gjyqësor.[14] Ky është proporcionalitet i aplikuar si “tailoring”: masa nuk rrëzohet në tërësi, por kufizohet në atë që është e nevojshme (*mjetet më pak cenues*) dhe i nënshtrohet kontrollit (garanci procedurale).

Vërejtje metodologjike: në këta shembuj, ajo që e bën proporcionalitetin të verifikueshëm nuk është fjala “joproporcional”, por fakti që gjykata e lidh masën me: intensitetin e cenimit, qëllimin, dhe alternativa më pak kufizuese (*p.sh. ndarja e të dhënave relevante nga ato jorelevante, ose diferencimi i gjobës sipas rrethanave sociale/rrethanave të fatkeqësisë*).

STANDARDET KONVENCIONALE DHE JURISPRUDENCA KRAHASUESE

Standardi i GJEDNJ-së: “ i nevojshëm në një shoqëri demokratike” si proporcionalitet i arsyetuar

Në jurisprudencën e GJEDNJ-së, proporcionaliteti shfaqet si zemra e kontrollit të frazës “e nevojshme në një shoqëri demokratike”: një ndërhyrje duhet të përgjigjet ndaj një nevoje shoqërore urgjente dhe të jetë proporcionale me qëllimin e ligjshëm të ndjekur.[15] Ndryshe nga një “test mekanik”, GJEDNJ e lidh proporcionalitetin me cilësinë e arsytimit dhe me provueshmërinë e

rrethanave (*arsye përkatëse dhe të mjaftueshm*), duke respektuar një **hapësirë vlerësimi**, e cila varion sipas fushës së të drejtës dhe kontekstit.

Për çështjet shqiptare, disa vendime ilustrojnë aspekte tipike të proporcionalitetit:

Sharxhi dhe të tjerë kundër Shqipërisë (2018)

Në këtë rast GJEDNJ trajtoi prishjen e një ndërtese ("*Jon Residence*") dhe shpronësimin pas tërmetit 2019, duke ekzaminuar nëse ndërhyrja shtetërore në të drejtën e pronës/banimit ishte e justifikuar dhe proporcionale. Gjykata nënvizoi se çdo ndërhyrje me pronën duhet të ketë bazë ligjore dhe qëllim legjitim (*p.sh. interes publik si rindërtimi bregdetar*), por edhe të respektojë kriterin e përpjesëtimit. Në fjalinë e saj të njohur, Gjykata konstaton se "duhet të arrihet një ekuilibër të drejtë midis kërkesave të interesit të përgjithshëm të shoqërisë dhe kërkesave për mbrojtjen e të drejtave themelore të individit". Në rastin konkret, ndërsa qeveria pretendoi se zhvillimi i vijës bregdetare ishte një qëllim legjitim, procedura e shpejtë dhe keqqeverisja u gjetën të paligjshme, gjë që e bënte vetë masën shpronësuese të papranueshme. Si pasojë, GJEDNJ vlerësoi se shpronësimi ishte i paligjshëm dhe shpërfilli nevojën për të kontrolluar balancën ndërmjet interesit publik dhe të drejtave individuale. Megjithatë, ajo riafirmoi se proporcionaliteti kërkon vlerësimin e detajuar të qëllimit legjitim dhe mënyrës së zbatimit, për të siguruar që çdo dëmtrim i të drejtave të zotëruara të jetë minimale.

Supergrav Albania SHPK kundër Shqipërisë (2023)

Në këtë rast një kompani (*Supergrav SHPK*) ankoj mospasjen e afatit kohor katëmuor për të depozituar padinë kushtetuese ndaj vendimit të gjykatës civile. GJEDNJ vlerësoi se ligji që shkurtonte afatin kishte qëllim legjitim (*siguri juridike*), por zbatimi i tij konkret pengoi aksesin real në Gjykatën Kushtetuese, duke cenuar të drejtën e gjykimit të barabartë nën nenin 6 të KEDNJ-së. Gjykata vuri në dukje se afatet formale nuk duhet t'i mohojnë palëve mundësinë për t'u ankuar sapo marrin dijeni efektive të vendimit kundërshtuar. Me fjalë të tjera, palët duhet të kenë të drejtën për të përdorur pavarësisht kohën që cakton ligji, por duke filluar llogaritjen e afatit nga momenti kur vendimi bëhet me të vërtetë i njohur për ta. Në këtë rast GJEDNJ konstatoi shkelje të Nenit 6 §1 sepse afati filloi të llogaritej nga data e vendimit pa marrë parasysh kur Supergravi mori vesh mbi të, pra duke përdorur një interpretim të ngurtë të procedurës në dëm të thelbit të aksesit. Kjo vë theksin te "proporcionaliteti procedural": masat formale (*afatet*) duhen harmonizuar me parimin e gjykimit në substancë.

Artan Zeneli kundër Shqipërisë (2025)

Në këtë çështje, një anëtar i Gjykatës së Lartë u përball me pushimin nga detyra nga Komisioni i Pavarur i Kualifikimit dhe Dhoma e Posaçme e Apelit për rivlerësimin e magjistratëve. Arsyetimet e gjykatave vendase për përjashtimin e tij (*p.sh. pretendime për parregullsi në pasuri*) kontestoheshin nën këndvështrimin e Nenit 8 të KEDNJ-së (*privatësia/shfrytëzimi i jetës profesionale*). GJEDNJ, ndjekur nga standardi i "nevojshmërisë në një shoqëri demokratike", do të vlerësojë nëse ndërhyrja ishte e nevojshme dhe në përpjesëtim me qëllimin legjitim (sigurimi i

integritetit të sistemit gjyqësor). Sipas parimit të përgjithshëm, gjykata duhet të sigurojë që masa e marrë të mos shkaktojë një peshë të paparë për individin dhe të ekzistojë një alternativë më pak kufizuese. Në praktikën e GJEDNJ, kjo nënkupton kërkimin e një ekuilibri të drejtë midis interesit publik për integritetin e gjyqësorit dhe pasurisë/profesionit të të drejtave individuale të gjyqtarit. *(Gjithçka do të vlerësohet në bazë të arsyetimit që Komisioni dhe Dhoma e Posaçme kanë ofruar dhe nëse kanë ekzaminuar me kujdes rrethanat shfrytëzuese.)*

Gëllçi kundër Shqipërisë (2025)

Ky rast lidhet me paraburgimin e ish-drejtorit të Radio Televizionit Shqiptar, Thoma Gëllçi. Ai u ndalua me akuzën e abuzimit me detyrën, por GJEDNJ gjeti se autoritetet shqiptare nuk ofruan arsye konkrete dhe të mjaftueshme për vazhdimin e paraburgimit të tij, siç kërkohet nga Neni 5 §3 i KEDNJ-së. Sipas vendimit, prokuroria nuk tregoi se si do të grumbulloheshin prova të reja specifike nëse zgjatej paraburgimi, dhe çfarë mund të rrezikonte procesi i hetimit në mungesë të tij. Gjukata gjithashtu theksoi se duhej marrë parasysh mundësia e masave më pak kufizuese (*p.sh. garanci financiare ose masa restriktive të tjera*) përpara se të vendosej për paraburgimin. Konkluzioni ishte se zgjatja e masës së paraburgimit ishte disproporcionale, meqë nuk ishte rindërtuar saktësisht raporti mes nevojës së hetimit dhe koston e madhe për lirinë e ankuesit. Si pasojë, u gjet shkelje e Neni 5 §3 dhe shteti u detyrua t'i paguajë dëmshpërblime simbolike aplikantit.

GJERMANIA: test i strukturuar dhe garanci të forta procedurale

Në sistemin gjerman, proporcionaliteti ka një formë klasike, me nivele të dallueshme dhe një kulturë të arsyetimit të kalibrit. Në vendimin e 27 shkurtit 2008 (*1 BvR 370/07; 1 BvR 595/07*), Gjukata Kushtetuese Federale e Gjermanisë[4] trajton ndërhyrjet e fshehta në sistemet e teknologjisë së informacionit dhe thekson se kufizimet e të drejtave duhet të justifikohen dhe të jenë proporcionale.[20] Po ashtu, komunikimi zyrtar për shtyp shpjegon se dispozitat që lejonin kontroll në distancë u shpallën antikushtetuese, duke kërkuar standarde të larta për ndërhyrje dhe kontroll.[21] Dy mësimet praktike nga modeli gjerman janë veçanërisht të transferueshme: proporcionaliteti nuk është vetëm peshim interesash, por një sekuencë analitike (përshtatshmëri, domosdoshmëri, përpjesëtim i drejtë); si dhe fakti që garancitë procedurale, si kontrolli i pavarur gjyqësor dhe kufizimi material i objektit të ndërhyrjes, përbëjnë pjesë të vetë proporcionalitetit.[20][21]

Vendimi shqiptar për sekuestrimin e të dhënave (*V-44/25*) në fakt përdor një logjikë të ngjashme përshtatjeje të masës ndaj qëllimit, përmes ndarjes së të dhënave relevante dhe jorelevante dhe kontrollit gjyqësor, edhe pse në një kontekst tjetër.[14]

FRANCA: proporcionalitet si kontroll i masave të policisë dhe si kriter kushtetues “NAP”

Në traditën franceze, proporcionaliteti shfaqet fuqishëm në dy rrafsh.

Së pari, në kontrollin administrativ të masave të policisë: vendimi Conseil d'État, 19 mai 1933, Benjamin është pikë referimi, sepse vendos kontroll rigoroz ndaj masave kufizuese të lirisë së mbledhjes, duke kërkuar që autoriteti të mos përzgjedhë ndalim total kur mund të përdorë masa

më të përshtatshme dhe më pak kufizuese.[22] Vetë Conseil d'État[5] e shpjegon Benjamin si afirmim i një kontrolli rigoroz ndaj masave të policisë që prekin liritë, duke vendosur idenë se kufizimet janë përjashtim dhe kërkojnë justifikim të rehtë.[23]

Së dyti, në kontrollin kushtetues: Conseil constitutionnel[6] përdor formulën e njohur se cenimet e lirisë së shprehjes/komunikimit duhet të jenë “nécessaires, adaptées et proportionnées”. [24] Vendimi n° 2019-780 DC (4 prill 2019) e përmbyll këtë logjikë duke kërkuar lidhje të qartë midis rrezikut, masës dhe garancive, dhe duke rrëzuar dispozita që linin hapësirë të tepërt diskrecioni.[24]

Tabelë krahasuese e katër fazave të proporcionalitetit

Faza	Shqipëria (kushtetuese/ligjore + praktikë)	GJEDNJ (standardi konvencional)	Gjermania	Franca
Qëllimi legjitim	Kufizimet vetëm me ligj për interes publik / të drejtat e të tjerëve; tavan KEDNJ.[1] Në rekurs dhe arkitekturë procedurale: qëllim legjitim i administrimit efikas + kërkesë për përpjesëtim.[9]	Qëllime legjitime sipas neneve të KEDNJ-së; ndërhyrja duhet të lidhet me “pressing social need”. [15] (Shembuj Shqipëri: Supergrav për akses në gjykatë; Zeneli për masa ndaj funksionit publik).[17][18]	Legjitimiteti + justifikimi kushtetues i ndërhyrjes; kontroll i rreptë për ndërhyrje intensive (p.sh. IT-surveillance).[20][21]	Qëllim rend publik/siguri dhe detyrë për “conciliation” me liritë; Benjamin si kontroll i masave të policisë.[22][23]
Përshtatshmëria	Neni 12 kërkon që veprimi të jetë “i përshtatshëm” për qëllimin.[5] Në masa urgjente: masa duhet të ketë lidhje me shmangien e dëmit dhe mbrojtjen e interesit publik.[6][10]	Masat duhet të kontribuojnë realisht në qëllimin e deklaruar; arsyetimi duhet të jetë relevant.[15]	“Geeignet”: masa duhet të jetë e aftë të arrijë qëllimin.[20][21]	Kontroll i “adaptation” (i përshtatshëm) sidomos te formula kushtetuese NAP (“nécessaires, adaptées et proportionnées”).[24]
Domosdoshmëria / mjetet më pak kufizuese	Neni 12 e artikulon shprehimisht: mjeti që cenon më pak.[5] Në sigurimin e padisë: masë alternative kur pezullimi nuk mjafton, balancë me interes publik.[6]	“Necessary in a democratic society”: a kishte alternativa më pak ndërhyrëse? proporcionalitet ndaj qëllimit.[15] (Shembull: <i>paraburgimi kërkon arsye reale dhe zgjidhje më pak kufizuese nëse të mjaftueshme</i>).[19]	“Erforderlich”: mjeti më pak kufizues që arrin qëllimin.[20][21]	Benjamin si logjikë “mjetet më pak kufizuese” ndaj ndalimit total.[22]

Faza	Shqipëria (kushtetuese/ligjore + praktikë)	GJEDNJ (standardi konvencional)	Gjermania	Franca
Balancimi (proportionality stricto sensu)	Kushtetuta kërkon përpjesëtim dhe moscenim të thelbit.[1] Neni 12 kërkon “përpjesëtim të drejtë”.[5] Constitutional tailoring: ndarja e të dhënave relevante/jorelevante dhe kontroll gjyqësor.[14]	“Fair balance” midis të drejtës dhe interesit publik; vlerësohet cilësia e arsytimit dhe intensiteti i ndërhyrjes.[15][16]	“Angemessen”: marrëdhënie e drejtë midis barrës mbi individin dhe përfitimit publik; garanci procedurale si pjesë e balancimit.[20][21]	Kontroll kushtetues dhe administrativ për të shmangur masa “të tepërta” ose diskrecion të pakufizuar.[24][23]

Udhëzime praktike për arsytimin gjyqësor mbi proporcionalitetin

Proporcionaliteti si standard dallon nga proporcionaliteti si retorikë përmes një sekuence të qartë dhe të verifikueshme arsytimi. Një vendim proporcional i mirëfilltë identifikon qartë të drejtën e prekur dhe intensitetin e cenimit, ndan në mënyrë të qartë qëllimin nga mjeti, trajton shqyrtimin e alternativave si detyrim arsytimi dhe jo si mundësi fakultative, dhe përfundon me një balancim të argumentuar, duke shpjeguar pse barra mbi individin është ose nuk është e justifikuar. Në këtë kuptim, testi i proporcionalitetit duhet të konceptohet si një procedurë e shkruar vendimmarrjeje, e cila shërben si kontroll i brendshëm gjatë hartimit të vendimit.

Së pari, gjykata duhet të identifikojë të drejtën konkrete që preket dhe llojin e ndërhyrjes, si edhe të verifikojë ekzistencën e bazës ligjore dhe kompetencës së organit që ka ndërmarrë masën. Në mungesë të tyre, pasoja është konstatimi i paligjshmërisë dhe rrëzimi i masës. Nëse baza ligjore ekziston, hapi i dytë konsiston në përcaktimin e qëllimit legjitim, si interesi publik ose mbrojtja e të drejtave të tjerëve, duke e ndarë qartë qëllimin nga mjeti i përdorur.

Më tej, gjykata duhet të analizojë përshtatshmërinë e masës, pra nëse ekziston një lidhje racionale midis masës dhe qëllimit të synuar. Pas kësaj, shqyrtohet domosdoshmëria, duke vlerësuar nëse ekzistojnë alternativa po aq efektive, por më pak kufizuese për të drejtën e prekur. Eksplorimi i alternativave nuk është një element dytësor, por pjesë thelbësore e arsytimit proporcional. Nëse një alternativë më pak cenueshme do të kishte arritur të njëjtin rezultat, masa aktuale nuk mund të konsiderohet e domosdoshme.

Hapi përmbyllës është balancimi, ku gjykata peshon interesin publik ose të drejtat e të tjerëve kundrejt barrës që i imponohet individit. Në këtë fazë duhet të sqarohet nëse barra është e arsyeshme dhe nëse thelbi i së drejtës mbetet i paprekur. Vetëm pas këtij balancimi mund të arrihet në përfundimin nëse masa është proporcionale ose joproporcionale dhe, sipas rastit, nëse duhet të mbahet në fuqi, të modifikohet në mënyrë të matur apo të rrëzohet dhe të zëvendësohet me një masë më pak cenueshme.

Në çështjet administrative, kjo strukturë arsytimi lidhet drejtpërdrejt me tri kriteret e nenit 12 të Kodit të Procedurave Administrative: domosdoshmërinë dhe përdorimin e mjeteve më pak cenues, përshtatshmërinë dhe përpjesëtimin e drejtë.[5] Në këtë mënyrë, proporcionaliteti shndërrohet nga një parim abstrakt në një metodë konkrete dhe të detyrueshme të arsytimit gjyqësor.

Përfundime

Në sistemin shqiptar, proporcionaliteti është standard kushtetues i përgjithshëm dhe njëkohësisht standard konvencional i integruar: neni 17 e kërkon për çdo kufizim të të drejtave dhe e lidh atë me kufijtë e KEDNJ-së.[1] Ligji nr. 44/2015 e bën proporcionalitetin test të aplikueshëm në qeverisjen administrative, me kritere të qarta për nevojshmërinë, mjetet më pak kufizuese, përshtatshmërinë dhe përpjesëtimin e drejtë.[5] Praktika gjyqësore shqiptare jep shembuj se ky test mund të konkretizohet në fusha të ndryshme: masat urgjente administrative, sanksionet disiplinore, dhe ndërhyrjet në privatësi/të dhëna.[10][11][14]

Për t'u bërë “më shumë se një vendim”, arsyetimi gjyqësor duhet ta kthejë proporcionalitetin në metodë të dukshme: të ndajë qartë qëllimin nga mjeti, të vërtetojë përshtatshmërinë, të eksplorojë alternativat më pak kufizuese dhe të ndërtojë një balancim të argumentuar. Kjo e afron gjykimin shqiptar me standardin e GJEDNJ-së dhe me praktikën e konsoliduar të Gjermanisë dhe Francës, duke përforcuar sigurinë juridike dhe mbrojtjen efektive të të drejtave.[15][20][22]

Referenca dhe shënime

1. Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, neni 17: baza ligjore + interes publik/të drejtat e të tjerëve + kërkesa e përpjesëtimit + ndalimi i cenimit të thelbit + tavan KEDNJ. [7]
2. Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, nenet 42–43: proces i rregullt ligjor dhe e drejta e ankimit. [8]
3. Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, neni 116: hierarkia e akteve normative (përfshirë marrëveshjet e ratifikuara). [9]
4. Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, neni 122: inkorporimi dhe epërsia e marrëveshjeve ndërkombëtare të ratifikuara. [10]
5. Ligji nr. 44/2015 “Kodi i Procedurave Administrative...”, neni 12: parimi i proporcionalitetit (domosdoshmëri me mjetet më pak cenues; përshtatshmëri; përpjesëtim i drejtë). [11]
6. Ligji nr. 49/2012 “Për gjykatat administrative...”, nenet 28–30: sigurimi i padisë (dëm i rëndë/pariparueshëm + moscenim i rëndë i interesit publik + arsyetim; llojet e masave). [12]
7. Ligji nr. 49/2012, neni 58: shkaqet për rekurs të lidhura me njehsimin, sigurinë dhe zhvillimin e praktikës gjyqësore (teksti i cituar nga versioni i publikuar online; citim i plotë në faqen përkatëse të dokumentit). [13]
8. Kodi i Procedurës Penale (tekst i përditësuar): kufizimi i lirisë vetëm me masa sigurimi të përcaktuara me ligj; kontekst i proporcionalitetit procedural për masat kufizuese. [14]
9. Gjykata e Lartë, Deklarim/interpretim unifikues (13.01.2025): kufizimet në rekurs si qëllim legjitim i administrimit efikas + kërkesa e përpjesëtimit në kuptim kushtetues. [15]

10. Gjykata e Lartë, Buletini informativ elektronik 2023-2: sigurimi i padisë si masë jo abuzive/jo e tepruar; ruajtje e proporcionalitetit dhe pesha e interesit publik. [16]
11. Gjykata e Lartë, Buletini periodik nr. 4/2024: masë disiplinore “largim nga detyra” e vlerësuar joproporcionale dhe jo e parashikuar në ligj për rrethana konkrete. [17]
12. Gjykata e Lartë, Buletini periodik nr. 4/2024: vlerësimi i metodës së kompensimit në shpronësim si “jo ligjor dhe proporcional” kur nuk përputhet me natyrën e objektit. [17]
13. Gjykata Kushtetuese, njoftim vendimmarrjeje (22.06.2022): kufizimi i pronës përmes gjobës kërkon kriteret e nenit 17; mënyra e llogaritjes së gjobës u vlerësua se nuk respekton proporcionalitetin në rrethanat e strehimit pas tërmetit. [18]
14. Gjykata Kushtetuese, Vendim nr. 44 datë 29.07.2025 (V-44/25): proporcionaliteti/garancitë në sekuestrimin e të dhënave—ndarja e të dhënave relevante nga ato jorelevante, asgjësim i pjesshëm dhe kontroll gjyqësor. [19]
15. Këshilli i Evropës (GJEDNJ Toolkit): kuptimi i “necessary in a democratic society” dhe vendi i proporcionalitetit në interpretimin e KEDNJ-së. [20]
16. GJEDNJ, **Sharxhi and Others v. Albania** (HUDOC): referenca mbi testin e proporcionalitetit dhe balancimin në çështje që prekin të drejta materiale. [21]
17. GJEDNJ, **Supergrav Albania SHPK v. Albania** (HUDOC): akses në Gjykatën Kushtetuese dhe formalizmi i afateve përballë thelbit të së drejtës së aksesit në gjykatë. [22]
18. GJEDNJ, **Artan Zeneli v. Albania** (HUDOC): proporcionaliteti në masa që prekin jetën private/profesionale në kontekstin e proceseve të rivlerësimit. [23]
19. GJEDNJ, **Gëllçi v. Albania** (HUDOC): standardi i arsytimit për paraburgimin dhe kërkesa për arsye reale e të mjaftueshme (domosdoshmëri e masës). [24]
20. Gjermania, Bundesverfassungsgericht, vendimi (27.02.2008) 1 BvR 370/07; 1 BvR 595/07 (version EN): proporcionaliteti dhe kërkesat për justifikimin e ndërhyrjeve intensive. [25]
21. Gjermania, Bundesverfassungsgericht, press release (2008): rrëzimi i dispozitave për “remote searches” dhe standardet për ndërhyrje. [26]
22. Franca, Conseil d’État, 19 mai 1933, **Benjamin** (tekst në Légifrance): kontroll i masave të policisë ndaj lirisë së mbledhjes (logjikë e mjetit më pak kufizues). [27]
23. Franca, Conseil d’État (faqe shpjeguese e vendimit Benjamin): interpretim institucional mbi kontrollin rigoroz të kufizimeve dhe rolin garantues ndaj lirive. [28]
24. Franca, Conseil constitutionnel, Décision n° 2019-780 DC (4 avril 2019): formula “nécessaires, adaptées et proportionnées” dhe kontrolli i diskrecionit të tepruar. [29]

[1] [22] <https://hudoc.GJEDNJ.coe.int/eng?i=001-224794>

<https://hudoc.GJEDNJ.coe.int/eng?i=001-224794>

[2] [16] <https://www.gjykataelarte.gov.al/sq/lajme/buletini/buletini-informativ-2023-2>

<https://www.gjykataelarte.gov.al/sq/lajme/buletini/buletini-informativ-2023-2>

[3] [28] <https://www.conseil-etat.fr/decisions-de-justice/jurisprudence/les-grandes-decisions-depuis-1873/conseil-d-etat-19-mai-1933-benjamin>

<https://www.conseil-etat.fr/decisions-de-justice/jurisprudence/les-grandes-decisions-depuis-1873/conseil-d-etat-19-mai-1933-benjamin>

[4] [21] <https://hudoc.GJEDNJ.coe.int/eng?i=001-179867>

<https://hudoc.GJEDNJ.coe.int/eng?i=001-179867>

[5] [27] <https://www.legifrance.gouv.fr/ceta/id/CETATEXT000007636694/>

<https://www.legifrance.gouv.fr/ceta/id/CETATEXT000007636694/>

[6] [19] <https://www.gjykatagushtetuese.gov.al/wp-content/uploads/2026/01/vend.4425.pdf>

<https://www.gjykatagushtetuese.gov.al/wp-content/uploads/2026/01/vend.4425.pdf>

[7] [8] [9] [10] <https://www.drejtesia.gov.al/wp-content/uploads/2017/11/Kushtetuta-2012-1.pdf>

<https://www.drejtesia.gov.al/wp-content/uploads/2017/11/Kushtetuta-2012-1.pdf>

[11] <https://aidssh.al/wp-content/uploads/2025/07/Kodi%20i%20procedurave%20administrative%20te%20RSSH.pdf>

<https://aidssh.al/wp-content/uploads/2025/07/Kodi%20i%20procedurave%20administrative%20te%20RSSH.pdf>

[12] [13] <https://gjykata.gov.al/media/3060/ligj-nr-49-dat%C3%AB-352012-p%C3%ABr-gjykatat-administrative-dhe-gjykimin-e-mosmarr%C3%ABveshjeve-administrative.pdf>

<https://gjykata.gov.al/media/3060/ligj-nr-49-dat%C3%AB-352012-p%C3%ABr-gjykatat-administrative-dhe-gjykimin-e-mosmarr%C3%ABveshjeve-administrative.pdf>

[14] <https://mb.gov.al/wp-content/uploads/2024/10/ligj-7905-21031995-perditesuar-2021.pdf>

<https://mb.gov.al/wp-content/uploads/2024/10/ligj-7905-21031995-perditesuar-2021.pdf>

[15] <https://www.gjykataelarte.gov.al/sq/lajme/publiku/njoftim-vendim-njesues-i-kolegjit-administrativ-date-13.01.2025>

<https://www.gjykataelarte.gov.al/sq/lajme/publiku/njoftim-vendim-njesues-i-kolegjit-administrativ-date-13.01.2025>

[17] <https://www.gjykataelarte.gov.al/sq/lajme/buletini/buletini-periodik-nr.42024>

<https://www.gjykataelarte.gov.al/sq/lajme/buletini/buletini-periodik-nr.42024>

[18] https://www.gjk.gov.al/web/NJOFTIM_2253_1.php

[20] <https://www.coe.int/en/web/GJEDNJ-toolkit/les-articles-8-a-11>

<https://www.coe.int/en/web/GJEDNJ-toolkit/les-articles-8-a-11>

[23] <https://hudoc.GJEDNJ.coe.int/?i=001-247590>

<https://hudoc.GJEDNJ.coe.int/?i=001-247590>

[24] <https://hudoc.GJEDNJ.coe.int/?i=001-241981>

<https://hudoc.GJEDNJ.coe.int/?i=001-241981>

[25]

https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/2008/02/rs20080227_1bvr037007en.html

https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/2008/02/rs20080227_1bvr037007en.html

[26] <https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/EN/2008/bvg08-022.html>

<https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/EN/2008/bvg08-022.html>

[29] <https://www.conseil-constitutionnel.fr/decision/2019/2019780DC.htm>

<https://www.conseil-constitutionnel.fr/decision/2019/2019780DC.htm>